

**Глухівський національний
педагогічний університет
імені Олександра Довженка:
150 років розвитку**

Монографія

Глухів - 2024

УДК 378.4(477.52-21)ГНПУ
Г 55

*Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка
(протокол № 3 від 23 жовтня 2024 року)*

Рецензенти:

Віктор КОЦУР - академік НАПН України; доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії і культури України та спеціальних історичних дисциплін Університету Григорія Сковороди в Переяславі, заступник голови Національної спілки краєзнавців України, заслужений працівник освіти України;

Сергій Дегтярьов – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії Сумського державного університету, в.о. голови Сумської обласної організації національної спілки краєзнавців України.

Наукова редакція:

Олександр Курок – доктор історичних наук, професор, в.о. ректора Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Наталія Ткаченко – доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Андрій Гриценко – доктор педагогічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту філології та історії Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Г 55 **Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка: 150 років розвитку:** монографія / за ред. Олександра Курка, Наталії Ткаченко, Андрія Гриценка. Глухів. 2024. 626 с.

ISBN 978-966-376-130-5

У монографії узагальнено та висвітлено основні віхи діяльності Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка від часів його заснування до сьогодення.

Видання присвячено 150-й річниці з дня заснування закладу і адресовано науково-педагогічним працівникам, здобувачам освіти, історикам та широкому колу читачів.

УДК 378.4(477.52-21)ГНПУ

ISBN 978-966-376-130-5

© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024
© ФОП Цьома С.П., 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА..... 7

**РОЗДІЛ 1. ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА: У ПОШУКАХ
ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА..... 9**

*Крижанівський В. М. З історії становлення та розвитку
учительського інституту в Глухові (1874–1954 рр.) 9*

*Гриценко А. П. Діяльність Глухівського педагогічного інституту в
1954–2000 рр. 36*

*Зінченко В. П. Функціонування Глухівського державного
педагогічного університету у 2001–2009 рр..... 62*

*Біліченко П. Г. Нова доба в становленні Глухівського
національного педагогічного університету імені Олександра
Довженка (2009 р.– сьогодні).....78*

*Хроленко М. В. Традиції та інновації в підготовці майбутніх
педагогів.....95*

*Ткаченко Н. М. До нових наукових вершин та міжнародного
співробітництва108*

**РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЧНА ТА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В
КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА
ДОВЖЕНКА 127**

*Курок В. П., Хоруженко Т. А. Глухівський учительський інститут
як фундатор технологічної освіти в закладах вищої освіти.....127*

*Курок В. П., Гриценко А. П., Ткаченко Н. М. Історія факультету
технологічної і професійної освіти..... 147*

Самусь Т. В. Підготовка педагогів професійного навчання в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка: від історії до сучасності..... 191

Курок В. П., Бурчак С. О. Розвиток творчості майбутнього вчителя як чинник його успішної професійної діяльності в умовах сьогодення..... 207

РОЗДІЛ 3. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА В КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНО-ОСВІТНІХ ЗМІН.....221

Курок О. І. 150-річна традиція підготовки вчителів початкових класів у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка..... 221

Зенченко Т. Ф., Собко В. О., Вишник О. О., Литвинов А. С., Мозуль І. В., Непомняща Г. І., Решетняк В. Ф. Практико-орієнтована методична підготовка вчителів початкових класів: традиції, досвід, інновації..... 241

Бірюк Л. Я., Поліщук В. М., Тюльпа Т. М., Біліченко П. Г. Психолого-педагогічна підготовка фахівців: історичний та сучасний контекст..... 277

РОЗДІЛ 4. ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА В ГЛУХІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО ІННОВАЦІЙ312

Мегем О. М. Факультет природничої і фізико-математичної освіти: становлення і розвиток (1874-2001 рр.)..... 312

Луценко О. І., Хлонь Н. В., Сухойваненко Л. М. Міщенко С. М. Біографії-персоналії факультету природничої і фізико-математичної освіти..... 330

Грудинін Б. О. Підготовка вчителів фізики та природознавства до проведення дослідницької діяльності в школі (початок ХХ століття).....368

Коренева І. М. Інноваційні процеси природничо-математичної освіти: сьогодення та перспективи..... 378

РОЗДІЛ 5. ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ФІЛОЛОГІЇ ТА ІСТОРІЇ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА406

Гриценко А. П. Історичний аспект виникнення та становлення Навчально-наукового інституту філології та історії.....406

Гоголь Н. В., Гричаник Н. І., Клейменова Т.В., Лучкіна–Загородня Л. В., Медвідь Н. С. Становлення та розвиток фахової підготовки вчителів мовно-літературної освітньої галузі в Навчально-науковому інституті філології та історії..... 432

Гриценко А. П., Прокопчук В.С. Трансформація історичної та суспільствознавчої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка.....469

Заремська І. М. Кафедра іноземних мов та методики викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: від історії до сучасності..... 520

РОЗДІЛ 6. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ НА ФАКУЛЬТЕТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКЦІЇ.....546

Загородня Л. П., Куліш І. Д., Дмитренко А. П., Тітаренко С. А., Марєєва Т. В., Данильченко І. Г., Аторіна В. М., Гордій Н. М., Корякіна І. В., Лісневська Н. В., Лисиця В. В., Барсуковська Г. П. Підготовка фахівців спеціальності «Дошкільна освіта»: минуле і сьогодення..... 546

Хлус Н. О., Гриценко А. П., Курілова В. І., Бутенко Г. О., Синіговець В. І., Цись Д. І., Кузюра Г. М., Петрикей О. О., Редько С. Ю. З історії становлення та розвитку предметної спеціальності «Середня освіта (Фізична культура)» в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка..... 587

**Підготовка педагогів професійного навчання
в Глухівському національному педагогічному університеті
імені Олександра Довженка:
від історії до сучасності**

Самусь Т. В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка*

Підготовка педагогічних кадрів для системи професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка має цікаве історичне минуле, перевірені часом традиції, значний досвід формування компетентних педагогів професійного навчання не лише для нашого міста, але й усієї України, виховання творчих особистостей, патріотів своєї країни.

Генеza розвитку професійної підготовки висококваліфікованих фахівців у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка бере свій початок із відкриття на факультеті загальнотехнічних дисциплін спеціальності «Викладач-майстер професійно-технічної освіти» 1985 року. Без перебільшення можна констатувати, що з цієї дати розпочалося історичне становлення педагогічної професійної освіти на території сучасної України, а Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка є її Альма-матір'ю. Підготовка викладачів-майстрів професійно-технічної освіти була спрямована на задоволення кадрових потреб середніх професійно-технічних училищ Сумської, Чернігівської, Полтавської та інших областей [5; 9].

Із 1989 р., коли навчальні заклади України почали спрямовуватися на професійну підготовку, колектив факультету загальнотехнічних дисциплін спільно з викладачами технічних напрямів з інших педагогічних закладів освіти взяли участь у розробленні пакета нового покоління навчальних планів «Трудове та професійне навчання» (Механізація сільського господарства) та його реалізації.

Формування матеріально-технічної бази та кадрового складу кафедри розпочалося в середині 90-х років минулого століття на

основі кафедри основ виробництва та підприємництва (завкафедри, доц. А. П. Горшков; доценти І. В. Гапич, М. Г. Росновський, В. О. Гридякін, Л. М. Горшкова; викладачі: Ф. С. Дзюба, Н. І. Куриленко, Г. І. П'явка). Запорукою розвитку кафедри стала професійна діяльність завідувачів, серед яких були І. В. Гапич, М. Г. Росновський, О. М. Лівінський, М. І. Логінов, Г. В. Ігнатенко, В. І. Ковальчук.

З метою підготовки висококваліфікованих інженерів-педагогів для навчальних закладів системи професійно-технічної освіти на базі вищезазначеної кафедри 10 жовтня 2003 р. в університеті було створено кафедру механізації та основ сільськогосподарського виробництва (наказ по університету №195 від 10.10.2003 р., рішення вченої ради університету від 09.10.2003 р., протокол №2). Перед педагогічним колективом постало завдання організації та забезпечення професійної підготовки здобувачів освіти за спеціальністю «Професійне навчання» (Механізація та гідромеліорація сільського господарства) [1].

Саме тоді кафедра давала змогу студентам отримати водійські права категорії «С». Під час технологічної практики здобувачі освіти працювали на виробничих полях коледжу, університету, а також займалися ремонтом та налаштуванням сільськогосподарських машин, де ознайомилися з організацією праці та технологічними процесами виробництва. Студентам також була надана можливість отримати робочі професії в галузі обробки деревини та металу.

Першим завідувачем кафедри став доцент, кандидат сільськогосподарських наук Іван Володимирович Гапич, маючи стаж роботи в університеті з 1987 р. на посадах доцента, декана факультету, проректора університету. У його науковому доробку більше 50 наукових і науково-методичних праць та посібників із питань агротехніки вирощування лубоволокнистих рослин та сільськогосподарських машин. Маючи вагомий практичний досвід роботи на посаді керівника колгоспу, на високому науково-методичному рівні викладав дисципліну «Сільськогосподарські та гідромеліоративні машини», здійснював керівництво магістерськими та дипломними роботами студентів.

Серед відомих постатей кафедри на особливу увагу заслуговує ветеран педагогічної праці, кандидат технічних наук, доцент Анатолій Петрович Горшков, який мав у своєму науковому

добробку 17 авторських свідоцтв на винаходи та 60 наукових праць у галузі сільськогосподарського машинобудування та механізації збирання луб'яних культур. Працював в університеті з 1987 р. на посаді доцента, з 1994 р. обіймав посаду завідувача кафедри, з 1997 р. працював помічником ректора з навчально-виробничої роботи. Вніс вагомий внесок у розвиток матеріально-технічної бази кафедри. Керував проблемним студентським гуртком, магістерськими та дипломними роботами. Був нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «Ветеран праці», мав звання «Винахідник СРСР», 6 разів обирався депутатом районної та міської Ради.

Із квітня 2006 р. завідувачем кафедри був призначений кандидат сільськогосподарських наук, доцент Микола Григорович Росновський. У його науковому доробку понад 100 наукових та науково-популярних робіт із питань агротехніки вирощування польових культур. У 1982 р. в Українській сільськогосподарській академії (м. Київ) захистив кандидатську дисертацію на тему «Продуктивність льону-довгунця залежно від строків посіву, норм висіву насіння та строків збирання в умовах північно-східної частини Української РСР». Працював над удосконаленням енерго- та ресурсозберезувальних технологій отримання урожаю основних польових культур, проблемами створення та функціонування фермерських господарств в Україні; удосконаленням підготовки майбутніх інженерів-педагогів. Керував студентським науковим гуртком, дипломними та магістерськими роботами.

Вагомий внесок у розвиток кафедри вніс кандидат технічних наук, доцент Віктор Олександрович Гридякін, який є автором низки наукових праць, патентів «Навісна коноплежатка», «Спосіб збирання конопель».

Значний здобуток для кафедри належить кандидату технічних наук, доценту Петру Федоровичу Короткову, активному винахідникові та раціоналізатору, авторові декількох винаходів та патентів. Зокрема, у 2014 р. він отримав патент на корисну модель зубчастої передачі.

У вересні 2011 р. на базі кафедри було створено кафедру професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва, де здійснювалася підготовка за спеціальністю 6.010104 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки

продуктів сільського господарства) за освітніми ступенями бакалавра, магістра, науковим ступенем доктора філософії.

Із 2009 р. до 2016 р. кафедру очолював Михайло Іванович Логінов. У 1972 р. ним була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему «Вивчення взаємозв'язку між основними ознаками рослин конопель у селекційних цілях». У 2008 р. в Інституті зернового господарства УААН захистив докторську дисертацію на тему «Теоретичні основи селекції льону-довгунця на поліпшення прядивної здатності волокна та методи оцінки його якості при створенні високопродуктивних сортів». Підготував трьох кандидатів наук. Автор 150 наукових праць, серед яких навчально-методичні посібники для студентів спеціальностей «Професійна освіта», «Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства» та ін. Є співавтором семи високопродуктивних, з високою якістю волокна сортів льону-довгунця, занесених до Реєстру сортів рослин України, зокрема «Глазур», «Глухівський ювілейний», «Чарівний», «Глінум». Має два авторські свідоцтва на винаходи.

Із 2016 р. розпочато набір за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) відповідно до постанови КМУ «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» №266 від 29.04.2015 р. [2].

Із 2016 р. до 2018 р. керівництво кафедрою здійснювала професіонал своєї справи, досвідчений та компетентний педагог, доцент, кандидат педагогічних наук Ганна Володимирівна Ігнатенко. Її науковими здобутками є понад 100 наукових праць, серед яких колективні монографії, посібники, зокрема у 2013 р. був виданий навчальний посібник для студентів із грифом МОН «Професійна педагогіка».

Ганна Володимирівна як завідувач кафедри прагнула, щоб період навчання у ЗВО для студентів став часом засвоєння основ дослідницької праці під час написання курсових та магістерських робіт, участі в студентських, університетських, всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, олімпіадах і конкурсах наукових робіт. На високому науковому рівні викладала дисципліни «Професійна педагогіка», «Інноваційні технології», «Позанавчальна робота в закладах професійної освіти» та ін. Під

її керівництвом було захищено три дисертаційних дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Науково-дослідна робота викладачів кафедри здійснювалася в межах загальнофакультетської теми «Теоретико-методичні засади комплексного підходу до фахової підготовки майбутніх учителів технологій та викладачів професійного навчання».

З грудня 2018 р. до вересня 2022 р. кафедру очолював доктор педагогічних наук, професор Василь Іванович Ковальчук, відмінник освіти України, лауреат Державної премії Президента України для молодих учених за цикл праць «Теоретико-методичні засади підготовки учнів та викладачів професійно-технічних навчальних закладів до інноваційної діяльності в умовах ринку праці» (2009). У 2014 р. захистив докторську дисертацію «Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів у післядипломній освіті» зі спеціальності «Теорія і методика професійної освіти». Учене звання професора присвоєно 2018 р.

Працюючи в університеті, Василь Іванович підготував шістьох кандидатів наук. Є автором майже 300 наукових праць, серед яких: монографій / розділів у колективних монографіях – 15, навчально-методичних видань – 37, статей у фахових виданнях України – 88, статей у виданнях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах WoS та Scopus – 31, статей у зарубіжних виданнях – 17, тез доповідей – 57, статей у періодичних виданнях – 41. Автор і керівник дослідно-експериментальних програм регіонального рівня в дошкільних, загальноосвітніх та вищих закладах освіти.

Цей період характеризується великою кількістю наукових публікацій як самого керівника кафедри, так і його колективу. Викладачі кафедри відзначені значними науково-професійними досягненнями, що були представлені на наукових міжнародних, міжвузівських та університетських конференціях і семінарах.

З метою обговорення ключових проблем професійної освіти, обміну досвідом щодо організації та методичного забезпечення освітнього процесу, сприяння удосконаленню освітніх програм кафедри та професійної освіти регіону у 2017 р. було започатковано Всеукраїнський науково-методичний семінар «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес

інноваційних технологій», у 2018 р. – Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти», а в 2021 р. – Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій».

У 2020 р. відповідно до наказу МОН України №1223 від 23 вересня 2019 р. «Про внесення змін до наказу МОН України від 21 березня 2016 р. №292» [3] змінено спеціальність із 015.18 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства) на 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології). Відповідно затверджено стандарти вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти. Відкрито та введено в дію освітні програми першого (бакалаврського), другого (магістерського) та освітньо-наукового рівнів вищої освіти, спрямовані на підготовку викладачів та педагогів професійного навчання для закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти з академічно-прикладною орієнтацією в галузі аграрного виробництва і переробки продуктів сільського господарства. Водночас освітні програми є єдиними програмами в регіоні, які забезпечують значну кількість закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти педагогічними працівниками означеної професійної спеціалізації.

Із вересня 2022 р. і донині кафедру очолює кандидат педагогічних наук, доцент Тетяна Володимирівна Самусь, випускниця університету 2006 р. зі спеціальності «Професійне навчання» (Механізація і гідромеліорація сільського господарства).

Загалом за час існування спеціальності підготовлено більше 2 тис. висококваліфікованих викладачів, майстрів та педагогів професійного навчання. Зокрема, 62% керівних посад (директори та їх заступники) професійних ліцеїв та центрів професійної освіти аграрного профілю Сумської області обіймають випускники цієї спеціальності. Згідно зі статистичними даними, близько 80% педагогічних працівників, які працюють у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти Сумщини, є випускниками Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Сьогодні кафедра професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва [6] підтримує творчі зв'язки з низкою наукових установ України. Це дало змогу укласти договори з лабораторіями Інституту професійно-технічної освіти НАПН України та Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Сумській області щодо подальшої спільної діяльності з метою вдосконалення і модернізації підготовки майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання для професійних освітніх закладів України.

Завершивши навчання, студенти отримують такі кваліфікації: за спеціальністю 015 Професійна освіта (спеціалізація 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) – Бакалавр із професійної освіти [7]. Педагог професійного навчання (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології). Магістри окресленої спеціальності отримують кваліфікацію – Магістр з професійної освіти (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології). Викладач закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти [8].

Нині при кафедрі професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва функціонує аспірантура зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) ОНП «Теорія і методика професійної освіти», яка налічує 28 здобувачів наукового ступеня доктора філософії. Відкрита у 2007 р. аспірантура є потужним інструментом для розвитку наукового потенціалу, для підготовки нового покоління висококваліфікованих наукових кадрів.

Кафедра має вагомі наукові, мистецькі і спортивні здобутки. Її здобувачі освіти неодноразово ставали переможцями міжнародних і всеукраїнських студентських олімпіад, конкурсів наукових робіт та спортивних змагань, вони є постійними учасниками Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференцій, семінарів та вебінарів.

Багато випускників цієї спеціальності сьогодні є захисниками Батьківщини, які готові зробити свій внесок у майбутнє країни через свої знання, навички та відданість. Їхня освіта та досвід стануть надійним фундаментом для будівництва сильної та

успішної нації, а їхня самовідданість і сила духу є дороговказом для всього суспільства в ці складні часи.

Основним завданням кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва на сьогодні є здійснення навчальної, методичної і науково-дослідної роботи з дисциплін циклу професійної підготовки майбутніх педагогів та викладачів професійного навчання. Кафедра забезпечує також розроблення та затвердження навчальних програм, підготовку необхідних навчальних матеріалів і проведення навчальних та науково-дослідницьких заходів відповідно до затверджених планів.

Наразі на кафедрі професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва [6] працюють 3 кандидати наук, доценти; 1 доктор філософії, доцент; 1 асистент.

Завідувач кафедри, доцент, кандидат педагогічних наук Тетяна Володимирівна Самусь є випускницею університету 2006 р. зі спеціальності «Професійне навчання» (Механізація і гідромеліорація сільського господарства). У 2016 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти. Учене звання доцента присвоєно 2022 р. Наукові інтереси вченої пов'язані з формуванням компетентностей, проблемами підготовки, удосконаленням методики навчання майбутніх викладачів, майстрів та педагогів професійного навчання, удосконаленням навчально-методичного комплексу дисциплін методичного спрямування: педагогіки, методики професійного навчання, професійного навчання з методикою викладання, безпеки та охорони праці в аграрному виробництві. За період науково-педагогічної діяльності на кафедрі Тетяна Володимирівна нагороджена грамотою (2018 р.) та подякою Сумської обласної адміністрації (2019 р.).

Відповідно до наукових тем факультету «Теоретико-методичні засади комплексного підходу до фахової підготовки майбутніх учителів технологій та викладачів професійного навчання» (RK0117U004242) та кафедри «Розвиток педагогічної майстерності педагога професійного навчання в умовах освітніх трансформацій» (0119U000357) підготувала більше 100 наукових праць, серед яких: статті, що індексуються в наукометричних базах – 3, розділи монографій – 3, фахові статті – понад 20, навчальні і навчально-методичні посібники – 11 та інші публікації.

Має 12 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, багаторічний досвід наукового консультування сільськогосподарських підприємств у рамках госпдоговірних тематик.

Є членом журі обласних конкурсів на краще комплексно-методичне забезпечення предмета «Спецтехнологія» та майстерень, лабораторій в закладах професійно (професійно-технічної) освіти. Упродовж 2017 – 2024 рр. є членом редакційної колегії збірників наукових праць.

Підготувала призерів Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Професійна освіта». Успішно керує науковими дослідженнями аспірантів і магістрантів.

Віталій Петрович Опанасенко розпочав свою кар'єру викладача як асистент на кафедрі механізації та основ сільськогосподарського виробництва у вересні 2005 р. Після закінчення навчання в цільовій аспірантурі Глухівського НПУ ім. О. Довженка за спеціальністю 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти у травні 2016 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук на тему «Формування дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу», у серпні 2022 р. отримав звання доцента.

За час роботи в складі кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Віталій Петрович сформував методичну базу таких навчальних дисциплін: «Електропривод і використання електроенергії в сільському господарстві», «Експлуатація машино-тракторного парку», «Сільськогосподарські та меліоративні машини», «Автоматизація технологічних процесів в АПК». Є членом редакційної колегії збірників наукових праць. Автор 60 наукових та 11 навчально-методичних робіт, у тому числі опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях. Сфера його наукових інтересів охоплює питання впровадження проблемного та дослідницького підходу в освітній процес під час формування професійних компетентностей у майбутніх педагогів професійного навчання та агроінженерів, вивчення можливостей використання AR/VR-технологій в освітньому процесі. Наразі на кафедрі він є гарантом освітньо-професійної програми «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» підготовки бакалаврів. Нагороджений грамотою

Департаменту освіти і науки Сумської обласної державної адміністрації за значні досягнення в науковій, науково-методичній роботі, вагомий особистий внесок у підготовку фахівців, організацію та проведення наукової роботи серед студентської молоді та з нагоди Дня науки (2017 р.).

Богдан Іванович Вовк є доцентом кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва. У 2009 р. закінчив Глухівський державний педагогічний університет імені Олександра Довженка за спеціальністю «Професійне навчання. Механізація і гідромеліорація сільського господарства». У 2018 р. успішно захистив дисертацію та здобув науковий ступінь кандидата педагогічних наук у галузі «Теорія і методика професійної освіти». Основні наукові інтереси вченого пов'язані з формуванням самоосвітньої компетентності майбутніх педагогів, розвитком професійних навичок та використанням інтерактивних технологій у підготовці здобувачів. У 2022 р. було присвоєно вчене звання доцента. Є автором численних наукових публікацій у фахових виданнях, співавтором понад 10 навчально-методичних праць, монографій та статей. За вагомий внесок у наукову роботу його було відзначено грамотою Сумської обласної адміністрації у 2019 р.

Євгеній Олегович Маринченко, доктор філософії, доцент, випускник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка 2016 р. за спеціальністю «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства)». Вчене звання доктора філософії здобув 2021 р., захистивши дисертацію в разовій спеціалізованій вченій раді ДФ 56.146.010 Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Звання доцента отримав у 2023 р. Наукові інтереси пов'язані з проблемою формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності. Є автором понад 50 наукових праць. Нагороджений подякою Сумської обласної адміністрації (2022 р.).

Валентина Михайлівна Ющенко з 2024 р. обіймає посаду асистента кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва. У 2019 р. успішно завершила навчання в магістратурі за спеціальністю 015 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства). Розпочала наукову діяльність та працює над проблемою активізації навчально-

пізнавальної діяльності майбутніх педагогів професійного навчання.

За кафедрою в межах освітньо-професійної програми «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти закріплені такі освітні компоненти: «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Професійна педагогіка», «Методика професійного навчання», «Паливо та мастильні речовини», «Агрономія», «Основи тваринництва», «Безпека праці в аграрному виробництві», «Трактори та автомобілі», «Сільськогосподарські та меліоративні машини», «Машини та машиновикористання на переробних підприємствах», «Експлуатація машино-тракторного парку» та інші. За ОС «Магістр» закріплені такі освітні компоненти, як: «Охорона праці в галузі сільського господарства», «Освітні технології в професійній освіті», «Технологія виробництва і переробка продуктів рослинництва», «Технологія виробництва і переробка продуктів тваринництва», «Методика викладання в закладах професійної освіти», «Технології виховної роботи в закладах професійної освіти» та ін.

З метою забезпечення якісного проведення навчальних занять зі студентами при кафедрі створені та функціонують спеціалізовані класи-лабораторії з будови сільськогосподарських машин, тракторів та автомобілів, методики професійного навчання, ремонту сільськогосподарських машин, паливних та мастильних матеріалів, правил та безпеки дорожнього руху, основ сільськогосподарського виробництва, посттехнічного обслуговування тракторів та автомобілів тощо.

З метою підготовки молодих науково-педагогічних кадрів на кафедрі професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва функціонують студентські проблемні групи. Результати своєї роботи здобувачі демонструють у вигляді макетів, діючих моделей обладнання під час захисту магістерських робіт, на студентських наукових конференціях університету, на міжвузівських зібраннях.

Науково-педагогічні працівники кафедри активно взаємодіють із випускниками, які працюють у системі професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти на керівних посадах, майстрами виробничого навчання та викладачами спеціальних дисциплін. Нині географія наукових зв'язків кафедри

охоплює широку мережу освітніх та наукових установ як в Україні, так і за кордоном, що сприяє обміну досвідом та розвитку міжнародних наукових зв'язків.

Завдяки активній діяльності колектив кафедри зробив значний внесок у поліпшення організації освітнього процесу, забезпечення його відповідними технічними засобами, удосконалення навчально-методичного забезпечення дисциплін, підвищення кваліфікації викладацького складу тощо. Здобувачі освіти виборюють призові місця у I-II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт та олімпіади зі спеціальності «Професійна освіта». Результати наукової роботи публікуються в збірниках тез конференцій і семінарів, що організуються та проводяться співробітниками кафедри; статтях, монографіях, свідоцтвах, патентах на авторські права тощо. Загалом викладачі кафедри опублікували понад 1 000 наукових праць, які охоплюють різні аспекти підготовки сучасного педагога професійного навчання. Висвітлюються питання дуальної освіти, сучасних дидактичних засобів, прикладів проєктів уроків виробничого навчання та спецпредметів, шляхи впровадження інноваційних технологій в освітніх середовищах закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Наукова робота кафедри є багатовекторною та спрямована на підвищення і розвиток професійного рівня, педагогічної майстерності й наукової кваліфікації всього викладацького складу. Кафедрою організована науково-дослідна робота здобувачів освіти, яка є складником освітнього процесу. Кафедра бере активну участь у науковій діяльності університету, має і динамічно розвиває потужні наукові зв'язки з низкою закладів вищої освіти.

Основні напрями наукової роботи кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва:

- підготовка та публікація наукових праць (монографій, статей, посібників, методичних рекомендацій, тез доповідей тощо) у провідних вітчизняних і закордонних виданнях;

- організація і проведення щорічних конференцій і семінарів: Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій» та Всеукраїнського науково-методичного семінару «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача

професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій»;

- наукове стажування і підвищення кваліфікації викладацького складу кафедри в освітніх закладах України та за кордоном;

- патентно-ліцензійна діяльність у частині отримання свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір;

- участь викладачів кафедри в наукових конференціях і семінарах різних рівнів;

- наукове співробітництво з провідними науковими й освітніми закладами, підприємствами й організаціями різних видів консультування вітчизняних бізнес-структур з широкого кола питань аграрного виробництва;

- керівництво НДР здобувачів освіти із залученням талановитої молоді до наукової роботи через участь у наукових гуртках, конференціях, конкурсах, предметних олімпіадах.

Науково-дослідна робота на кафедрі проводиться за держбюджетною темою «Розвиток педагогічної майстерності педагога професійного навчання в умовах освітніх трансформацій». Пріоритетом наукового пошуку є дослідження і системне удосконалення освітнього процесу для майбутніх педагогів професійного навчання з розробленням та випробовуванням сучасних методик, спрямованих на розвиток педагогічної майстерності у цифровому середовищі. Особлива увага приділяється розвитку цифрової компетентності, творчості, креативності та готовності до інновацій.

Робота науково-педагогічних працівників кафедри зосереджена на таких ключових напрямках:

- використання міждисциплінарного підходу під час формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання;

- формування професійної компетентності майбутніх агроінженерів щодо використання AgTech-інновацій у сільському господарстві;

- формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами цифрових технологій;

- формування готовності майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної діяльності в сільськогосподарському виробництві під час технологічної практики;

- оновлення змісту ОК підготовки майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю з урахуванням інноваційних процесів у сільськогосподарському виробництві;

- шляхи формування екологічного світогляду майбутніх агроінженерів у процесі фахової підготовки на засадах інтегрованого підходу;

- інновації використання проблемно-розвивального навчання під час вивчення майбутніми агроінженерами дисципліни «Сільськогосподарські та меліоративні машини».

Викладачі кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва активно публікують здобутки своєї науково-дослідної роботи у провідних вітчизняних і зарубіжних виданнях. Щорічний доробок опублікованих праць педагогічних працівників становить понад 60 одиниць; практична апробація результатів досліджень охоплює понад 20 наукових конференцій.

У цілому за останні п'ять років (2020–2024 рр.) кількість опублікованих викладацьким складом кафедри наукових праць становить 327 публікацій, зокрема: монографій – 17, навчально-методичних посібників – 4; методичних рекомендацій – 5; наукових статей – 94 (з них: у Scopus і Web of Science – 30; у фахових виданнях – 57; у зарубіжних виданнях – 7), тез доповідей на конференціях – 197; отримано 10 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір.

Важливим аспектом наукової діяльності кафедри є співпраця з провідними вітчизняними та зарубіжними вченими. Тісні зв'язки підтримуються з науковими центрами і провідними закладами освіти: Міжнародною Академією Прикладних Наук в Ломжі (Польща), Інститутом професійної освіти НАПН України, Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Криворізьким державним педагогічним університетом, Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Сумській області, ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка», ВСП «Глухівський агротехнічний фаховий коледж Сумського національного аграрного університету» та ін.

За останні роки розроблено низку навчально-методичних посібників для підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: «Інноваційні технології у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю», «Формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання сільськогосподарського профілю», «Формування лідерських навичок в учнів закладів загальної середньої освіти», «Лідерство, засноване на цінностях: кейси уроків з формування лідерських навичок учнів», «Основи тваринництва: курс лекцій» та методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Ремонт машин», «Методичні рекомендації до виконання магістерської роботи».

З метою посилення практичного складника підготовки майбутніх педагогів професійного навчання розроблено «Наскрізну програму практичної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)» та «Наскрізну програму практичної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)», які становлять збалансовану систему практичної підготовки на всіх рівнях ступеневої освіти.

На кафедрі професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва активно функціонують студентські проблемні групи («Health-care competence of teacher of professional training» (керівник Т. В. Самусь); «Інноваційні технології в сільськогосподарському виробництві» (керівник Є. О. Маринченко); «Професійна підготовка сучасного педагога професійного навчання: проблеми і орієнтири» (керівник Б. І. Вовк); «Young researcher» (керівник В. П. Опанасенко), які охоплюють різноманітні питання в галузі освіти та професійного навчання.

За останній час НПП кафедри брали участь у міжнародних наукових стажуваннях за тематикою: «Управління трансфером освітніх технологій в країнах європейського союзу»; «Проблеми й виклики аграрної освіти в умовах воєнного стану в Україні та підтримка з боку Республіки Польща»; «Digital future: blended learning».

На сьогодні кафедра професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва – це сучасний навчально-практичний комплекс, потужний просвітницький, культурний та студентський центр дозвілля. Викладачі кафедри плідно працюють над примноженням досягнень вітчизняної і світової науки, формуванням інтелектуального потенціалу держави, створюють усі умови для творчої самореалізації та культурного розвитку особистості педагога.

Загалом успіх науково-педагогічної діяльності колектив кафедри вбачає в наступності, єдності науково-педагогічних поколінь та залученні студентської молоді до співпраці.

Список використаної літератури і джерел

1. Про реорганізацію педагогічно-інженерного факультету : Наказ ректора Глухівського державного педагогічного університету від 10.10.2003 р. №195. м. Глухів. 2 с.

2. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова КМУ №266 від 29.04.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06.2024).

3. Про внесення змін до наказу МОН України від 21 березня 2016 р. №292 : Наказ МОН України №1223 від 23 вересня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1085-19#Text> (дата звернення: 10.06.2024).

4. Альманах університетської слави. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка (1874–2019) / гол. ред. Курок О. І. Суми: Еллада, 2019. 196 с.

5. Белашов В. І., Гурець М. П., Заїка В. В. Глухівський державний педагогічний інститут (1874-1994 рр.). Суми : Мрія, 1994. 80 с.

6. Кафедра професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва URL: <http://tpgnpu.ho.ua/index.php/struktura/kafedra-po-ta-tsgv> (дата звернення: 10.06.2024).

7. Освітньо-професійна програма 015 Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/OSVITNIY%20PROCES/SG/2023-2024/PROEKT_OPP_Bakalavr_SG_2024.pdf (дата звернення: 10.06.2024).

8. Освітньо-професійна програма 015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції) другого (магістерського) рівня вищої освіти URL: https://drive.google.com/file/d/1W90Ix3GBTtgkcJQ8hpi0pd56jREmXoQ_/view?usp=sharing (дата звернення: 10.06.2024).

9. Історія університету. Сайт Глухівського НПУ ім. О. Довженка. URL: <https://gnpu.edu.ua/index.php/ua/pro-universytet/istoriia-universytetu> (дата звернення: 10.06.2024).